

INTERNACIONAL

El socialisme perd terreny a Europa

La rosa marcida

L'enorme pèrdua de vots que ha sofert el PSOE en les passades eleccions reflecteix el declivi del projecte socialista a l'estat espanyol.

Els partits de centre-esquerra d'Europa Occidental, coneguts com a laboristes, socialdemòcrates o socialistes, tenen tots ells una herència socialista. Avui, però, parlen de *socialisme de mercat* i posen l'èmfasi en la paraula mercat.

Aquesta tàctica ha mantingut el respecte dels votants de classe mitjana envers els socialistes europeus, al preu de tensions creixents amb la seua ala esquerra. Això ocorria en les passades eleccions generals de Noruega, quan el govern laborista de Gro Harlem Brundtland perdia terreny i el guanyava l'esquerra socialista. A l'estat espanyol, el líder de la UGT, Nicolás Redondo, fart de *l'esquerra del caviar* ha fet que el seu sindicat no donara suport als socialistes de Felipe González en les eleccions generals del passat 29 d'octubre, i que el PSOE sofrira un fort retrocés electoral.

El 1975, els socialistes europeus mantenien, compartien o lluitaven pel poder. No els semblava estrany, almenys a l'Europa del Nord, veure's, ells mateixos, com el partit natural del govern. Ben prompte havien de caure: els primers foren, el 1976, els socialdemòcrates de Suècia, després de 43 anys en el poder. El 1979, era derrotat el Partit Laborista britànic. El 1982, la dreta arriba al poder a Dinamarca, una coalició de centre-dreta guanya a Holanda i, a Alemanya Occidental, la coalició socialdemòcrata liderada per Helmut Schmidt es col·lapsa: la dreta guanya les eleccions següents.

Ara, l'esquerra està una altra vegada en el poder —com a govern minoritari— a Suècia. A Holanda pot compartir el poder com a partit minoritari amb els demòcrata-cristians. Està fora del poder a Gran Bretanya, Norue-

ga, Alemanya Occidental i Dinamarca.

L'Europa llatina pareix moure's cap a un altre costat, però no per amor a l'esquerra. En les noves democràcies d'Espanya i de Portugal, molts votants hi veuen les ombres de Franco o de Salazar en els partits de dreta. També a França, François Mitterrand hi guanyà la presidència —i una majoria parlamentària, la coalició socialista i comunista que havia creat— el 1981, principalment perquè els votants volien un canvi després de 23 anys de govern conservador. Els socialistes de Mitterrand perdien les eleccions parlamentàries de 1986, però tornaven dos anys més tard —com a govern minoritari— a l'ombra del reelegit president.

A Itàlia l'esquerra només ha tret un modest profit d'algunes dècades de domini socialdemòcrata. *Esquerra* ací és una confusió de noms. El partit socialdemòcrata està a la dreta i els vertaders socialdemòcrates són els socialistes. Són normalment al poder com a companys minoritaris de la dreta, si bé el seu líder, Bettino Craxi, va ser primer ministre de 1983 a 1987. Ara com ara, els comunistes són socialdemòcrates, tret del nom (i pot ser que ben prompte perden fins això). El *compromesso storico* de 1976-1978 els du al poder, però des d'aquell moment han estat a l'oposició. Els demòcrata-cristians, bé que més dèbils, encara governen.

A l'estat espanyol, des que el PSOE va aconseguir 10 milions de vots en les eleccions de 1982, no ha cessat de minvar el seu suport electoral, i en les eleccions del passat 29 d'octubre ha estat a punt de perdre la majoria absoluta. El seu electorat es troba, principalment, en les àrees rurals i entre els sectors menys dinàmics de la societat després que ha frustrat les expectatives que va crear quan Felipe González assolí el poder l'any 1982.

¿PER QUÈ VA PERDRE L'ESQUERRA?

L'enorme pèrdua de suport de l'esquerra no va ser a causa del normal moviment contra el partit en el poder, com tampoc per la mala sort d'alguns fets, com ara les recessions en el preu del petroli de 1973 i 1979. Com a Amèrica, ha arribat l'hora del neoconservadorisme. La fe en un estat benigne i intervencionista ha estat destruïda. Molts votants, fins i tot obrers, comencen a veure els sindicats no tant com a desemparats sinó com a àvids cercadors de poder. Quan els patrons es queixaven que les mesures destinades a protegir els treballadors, de fet perjudicaven els uns i els altres, que fan sentir la seua veu fins i tot (¿sobretot?) en les llargues cues de l'atur. Els contribuents, especialment, i no solament els d'ingressos mitjans, n'estaven farts. El capitalisme del benestar (*welfare*) pareixia haver-ne assolit el límit.

Les tendències de vot suggereixen que al llarg d'aquest període els socialistes d'Europa o bé havien sobrepassat el sostre electoral o bé n'estaven més enllà.

La millor explicació d'això és la més senzilla: a mesura que la societat i les tecnologies avancen, la base sobre la qual es fonamenten els partits socialistes, és a dir, la classe obrera industrial, minva. En política, els conflictes de classe sobreviuen, però ha desaparegut el partit d'una sola classe.

Això no vol dir que els partits socialdemòcrates no tinguin a qui dirigir-se: fins a un cert punt, els sindicats del sector públic no-manual han substituït els sindicats industrials, com a baluards del socialisme, sobretot a França i a Suècia i, també considerablement, a Gran Bretanya. Això no obstant, i cada vegada més, el centre-esquerra ha de trobar els votants en les *camises blanques* (*white-collars*) i en la classe mitjana.

Des de fa temps, és d'ací d'on han sorgit molts polítics socialistes. I ara, més que mai. Només una part dels socialdemòcrates del Bundestag alemany o dels socialistes de les Corts espanyoles provenen de professions de *granota blava* (*blue-collars*). Cada vegada més, els membres laboristes a Westminster vénen d'educació o de treball social. Els professors dominen el Partit Socialista Francès. Els advocats dirigien el PASOK a Grècia (que, ara, els

podria utilitzar quan Andreas Papan-dreu, el seu líder, i altres col·legues, afronten acusacions de mal govern per l'administració de 1981 a 1989).

El problema és que la vella aliança entre els sindicats i els reformadors de classe mitjana s'està enfonsant, tot i que moltes de les reformes han estat dutes a terme. Els socialdemòcrates de l'Europa occidental són, fins a cert punt, víctimes del seu èxit. D'ells era el mapa keynesià que s'utilitza primerament a Escandinàvia en la dècada dels 30 i, després, passat el 1945, per la dreta i l'esquerra indistintament per a planificar el restabliment de la resta d'Europa Occidental: col·locació plena amb el suport dels diners del govern, estat de benestar, lliure associacionisme i reforma social. Ara, tret de la col·locació plena, s'ha assolit la major part d'aquestes coses, si més no a l'Europa del nord.

Només a Gran Bretanya s'ha hagut de fer, fins ara, algun esforç real per canviar —més que no ajustar— el capitalisme del benestar. Fins i tot allí, com en altres parts i a pesar de la revolució social dels 80, les despeses del govern continuen sent elevades.

UN SEGLE AMB TRES CANVIS HISTÒRICS

Aleshores, ¿què poden oferir els socialistes ara? Feta la seua tasca, ¿s'enfronten a un lent declivi?

Durant un segle d'història, els socialistes han fet tres grans canvis de direcció. El primer, preferir la reforma a la revolució: la primera guerra mundial acabà amb el somni del socialisme internacional i la revolució russa dividia llavors socialistes i comunistes que havien lluitat tant com la dreta. A l'oest, el socialisme reformista ha guanyat al comunisme en doctrina i en vots. Els comunistes francesos, capdavanters en l'esquerra en un temps, avui estan molt per darrere del partit socialista. Fins i tot, els reformats comunistes italians ja no estan, com ho estaven, per davant dels socialistes. El 1976, els comunistes tenien el 34% dels vots i els socialistes el 10%; en les eleccions europees del passat juny, els resultats respectius eren 28% i 15%. Altres comunistes de l'Europa occidental —a Xipre, Islàndia, Finlàndia, Portugal i Espanya— també han deixat de creure fa temps en la revolució.